

were unavailable), to find a location (would it be Lviv National Musical Academy? Philharmonic hall? Special music school? Organ hall?), to structure the programme, to organize rehearsals and recording etc.

My young colleagues amazed me with their persistency and faith that everything would be done. And they proved wise words: *viam supervadet vadens*.

The concert was successful and inspiring. There were eleven works played: by students I. Levada, D. Lazarev, A. Rudenko, E. Voloshyna, I. Savchenko, O. Shvyrkunov, M. Syrotuk, by Ph. D. student Kh. Yurko and by young teachers of the department, K. Palachova, V. Bohatyrov and D. Malyi. The concert included works for piano solo and clarinet solo as well as chamber ensembles (duets and trios). The performers were from Lviv, Kyiv, Chernivtsi and Kharkiv.

This concert became a significant event for our Department and whole University, providing us with a glimpse of hope for the future. I shall explain why these are not just empty words. The concerts which include the works recently written by young composers are very tricky to organize. Both young composers and more experienced ones need to hear their music in live performance, to interact with the performers (as this is invaluable professional experience contributing to compositional mastery). In the times of quarantine restrictions and in eight months of full-scale war our students were not able to join concert activity. This concert in Lviv gave us hope for its upcoming return. Secondly, it became a weighty word of Kharkiv composition school and this word caused significant interest of listeners and specialists. People want to hear the works by Kharkiv composers of different generations, and not only in Lviv. We have what to be proud of, we have what to present. And, finally, concerts like these perform social functions in the times of crises and catastrophes: this is something we can hold onto in this horrible storm we are in now. It gives us ability to keep on going, to hold our frontline, to live and to create.

ГОЛОС

Рощенко Олена Георгіївна

докторка мистецтвознавства, професорка кафедри історії української та зарубіжної музики Харківського національного університету мистецтв імені І.П. Котляревського (Харків, Україна)

e-mail: elena.roshenko@gmail.com

ORCID 0000-0002-6048-6335

УКРАЇНСЬКЕ ІСТОРИЧНЕ МУЗИКОЗНАВСТВО – НАУКА ПРО МАЙБУТНЄ

Коли настане день, закінчиться війна...

С. Вакарчук. Обійми

Ключові слова: *українське історичне музикознавство, наука про майбутнє, перехідна доба, трагічний ренесанс, методи прогнозування, гіпотетичний метод.*

“Коли настане день, закінчиться війна...” – ці рядки з відомої пісні перетворилися на гасло сучасної української культури.

Погляд у майбутнє, актуалізований в українському історичному музикознавстві кінця першої чверті ХХІ століття, коли небачені потрясіння, що випали на долю нашої країни, сколихнули весь світ, не може не мати ознак пророцтва. Погляд у майбутнє, пов’язаний із трепетним очікуванням миру, надією і вірою у перемогу Світла, стикається сьогодні із мрією, пошуком вищих символічних просвітницьких сенсів у сновидіннях “колективного несвідомого”, проявах закону “бумеранга”, рятівних явищах Божої волі, що відбуваються нині на сцені “театру воєнних подій”.

Але не тільки Божественне Одкровення й апокаліптичні видіння про перемогу Світла над темрявою, що відбудеться після нечуваних випробувань, постає сьогодні джерелом розробки концепції майбутнього українського історичного музикознавства. Її кристалізація є немислимою без урахування щоденних новин з фронту – про досконале володіння основами воєнного мистецтва, силу духу, звияжну волю до перемоги,

вищі прояви милосердя, вміле використання суми технологій у застосуванні новітньої зброї, властиві нашим воїнам Світла; переможної динаміки у змінюванні кордонів ведення бойових дій у відстоюванні наших земель, у відображенні на новітніх геополітичних мапах *ets.* До створення концепції українського історичного музикознавства майбутнього слід залучити систему іманентно властивих йому засад. Йдеться про аналітизм мислення, дар наукового передбачення, базування висновків на сукупності історичних аналогій і закономірностей.

Побудова концепції мистецтва майбутнього на основі залучення переосмисленого досвіду минулого – типова для історії і філософії мистецтва ситуація. Саме таким чином була створена теорія “мистецтва майбутнього” (тобто романтизму) філософами йєнської школи, базована на “погляді у минуле” (фрагмент з вірша Ніколауса Ленау). Сучасна доба, що потребує пророцького погляду в майбутнє, також має зосередитися на спогляданні минулого – переусвідомленого і переоціненого (роль аксіології, вчення про котру в українському музикознавстві розроблене А. А. Мізітовою).

Сучасна епоха в історії України як *кризова* має ознаки *перехідної*: есхатологічні уявлення про “кінець світу” взаємодіють із пророцтвами про подолання Апокаліпсису; боротьба між старим порядком і новою системою світоустрою – одна з визначних її властивостей. Ознаки перехідної доби спостерігаються і в українському музикознавстві: тут відбуваються справжні наукові баталії щодо того, що саме з минулого має право залишитися в мистецтві і науці майбутнього, а що має бути покарано вічним забуттям у водах Лети.

Кінець першої чверті ХХІ століття як *перехідна доба* характеризується перетинанням засад музикознавства минулого і передчуттям музикології майбутнього. Важливою ознакою перехідної доби є наявність прообразів музикознавства майбутнього в надрах кризової доби. Їх відчуття і відтворення в музикознавчій свідомості сьогодення дає змогу наблизитися до цілісної концепції музикології майбутнього.

Типологічною ознакою перехідної доби стає надання принципу історизму універсального значення: поза його можливостями виробити концепцію національної музикології майбутнього є “місією нездійсненою”.

Історизм має бути поширеним на всю структуру українського музикознавства (історичного, теоретичного, виконавського) з метою вироблення єдиної стратегії майбутньої науки про музику. Отже, у створенні картини світу, що має бути закарбованою в українському музикознавстві майбутнього, особливе значення належить *історизму*. Завдяки неосязності потенціалу і результативності дії цього філософсько-наукового принципу уможливорюється переоцінка минулого як передумови *вибудування прообразу, парадигми українського музикознавства майбутнього*. Але найактуальнішою сферою панування принципу історизму має залишитися історія музики – як не тільки аналітична, але й ідеологічна наука.

Висхідною позицією щодо погляду в майбутнє в системі історичного музикознавства є перемога України в останній битві Світла і темряви, відновлення територіальної єдності і встановлення миру.

Базований на знанні про перемогу Світла, погляд у майбутнє українського музикознавства ґрунтується на методологічних засадах вивчення культуротворчого процесу. Як об’єктивна властивість сучасного історизму, погляд у майбутнє уможливується завдяки застосуванню *методів прогнозування* для розробки наукової гіпотези щодо формування концепції національного музичного мистецтва і стратегії розвитку музичної науки майбутнього. Серед методів прогнозування як найактуальніші для музичної науки перехідної доби виокремимо *екстраполяцію* (транспортування тенденцій, властивих минулому і сучасному, станам музичної науки, на майбутнє з урахуванням можливих впливів політичних факторів і художніх артефактів) та *моделювання* (конструювання моделі музикознавства майбутнього на основі попереднього вивчення характерних їй сучасних процесів і властивостей). Метод прогнозування передбачає створення моделі музикознавства майбутнього як уможливленого

об'єкта. Тут мають бути визначеними мета і шляхи її реалізації, змістові і структурні властивості, властиве їй проблемне коло. Наукова концепція українського музикознавства майбутнього має містити переоцінку минулого й оцінку сучасного стану, у якому перебуває наука, стратегії і перспективи розвитку, вироблені на основі застосування методів наукового прогнозування та гіпотетичного методу. Раціоналізм моделі, яка розробляється, зумовлює рівень властивих їй імовірності і вірогідності.

Наша епоха може бути тлумаченою як сповнена оптимізму доба трагічного ренесансу, адже її зміст визначає не розчарування, а віра в перемогу. Це – ідеальний історичний час для створення моделі українського музикознавства майбутнього. Раціонально побудована модель українського музикознавства другої чверті ХХІ століття повинна мати *ренесансний зміст*, сповнений оптимізму щодо майбутньої культури України, відродження Держави, історично властивих їй кордонів, розквіту Мови, Мистецтва, Науки.

Створення новітньої концепції історії музики передбачає подолання магії “імперських цінностей” у музичній цивілізації. Зазначимо, імперські амбіції в Україні є доволі міцними: наша сучасна культура постає спадкоємицею культурного спадку трьох імперій – Австро-Угорської, російської, “советської”. Часо-просторове перехрестя посилює вплив імперських традицій, набуваючи міці “потроєного зла”.

Диференційоване ставлення до здобутків минулого має набути методологічної засади вже в українському музикознавстві перехідної доби. Важливим є завдання повернення до української художньої культури тих її здобутків і тих її геніїв, що були привласнені, спаплюжені, скривджені, “розп’яті” воюючим, поставлені на службу “чужій” культурі і відчужені від культури рідної. Отже, “битва за минуле” – передумова створення моделі українського музикознавства майбутнього і, безперечно, “битви за майбутнє”.

Створення моделі українського музикознавства майбутнього передбачає розвиток не тільки фундаментальної науки, але й удосконалення освітнього процесу. Важлива складова процесу

формування моделі українського музикознавства майбутнього – освітній процес, що в атмосфері реформи вищої освіти в країні постає як вираження всієї сукупності проявів кризової доби.

Створення картини українського музикознавства майбутнього потребує розробки шляхів інтеграції до європейського контексту, утворення єдиного культурного простору.

Спрогнозована *картина світу українського музикознавства майбутнього* за умов її базування на науковому передбаченні як ознаці новітнього історичного мислення, аналізі минулих досягнень і помилок, обґрунтованому прогнозуванні шляхів подолання кризи, формуванні змісту науки про музику на основі гіпотетичного методу не має ознак наукової фантастики, постаючи як реалія *Future*.

Olena Roshchenko

Dr. in Art Studies, Professor

at the Department of History of Ukrainian and Foreign Music

I. P. Kotlyarevsky Kharkiv National University of Arts

e-mail: elena.roshenko@gmail.com

ORCID 0000-0002-6048-6335

HISTORY OF UKRAINIAN MUSIC – A SCIENCE ABOUT THE FUTURE

Key words: *Ukrainian historical musicology, science of the future, transitional age, tragic renaissance, forecasting methods, hypothetical method.*

“When the day comes, the war will finish...” – the lines from this song became a motto of modern Ukrainian culture and an epigraph of this essay.

A look into the future, actualized in history of Ukrainian music at the end of the first quarter of the ХХІ century, when unprecedented shock, which our country had experienced, shook the whole world, cannot but have the traces of prophecy. A look into the future, connected with longing for peace, hope and faith in the victory of the Light, faces today the dream, searching for symbolic prophetic

understanding of the dreams of “the collective unconscious”, “boomerang” law displays, saving phenomena of the God’s will, that is happening on the stage of “the theater of war” now.

But not only the Divine Revelation and apocalyptic apparitions about victory of Light over darkness, which will happen after unheard-of ordeals, become today a source of future history of Ukrainian music conception development. Its crystallization is impossible without taking into account everyday news from the front – about perfect skills in fight art fundamentals, strength of mind, strong will to win, highest display of mercy, skillful application of technologies in usage of modern arms that is peculiar to our warriors of the Light; without winning dynamics in changing margins at military operations, in defending our land, in their reflection on new geopolitical maps etc. While creating a conception of history of Ukrainian music one should apply the system of principles immanently peculiar to it, that is analytical thinking, the gift of scientific foreseeing, conclusions based on integrity of historical analogues and regularities.

Creation of future art conception which is based on reconsideration of the experience of the past is a typical situation for history and philosophy of art. This is a way the theory of “the art of the future” (that is romanticism) was made up by philosophers of Jena school, and this theory was based on the “look into the past” (an extract from Nikolaus Lenau’s poem). An age of today which requires prophetic look into the future, should also focus on contemplation of the past – reconsidered and reappraised (the role of axiology teaching of which is developed in the history of Ukrainian musicology by A.A. Mizitova).

Contemporary period in the history of Ukraine is characterized by *crisis*, and has the signs of a transitional one: eschatological understanding of “the end of the world” interacts with prophecies about overcoming Apocalypse; one of its remarkable features is a struggle between old and new systems of the world. There are also signs of transitional period in Ukrainian musicology: one can observe here real scientific battles concerning the question what past things should remain in the art and the science of the future exactly, and what should be punished by sinking in oblivion.

The end of the first quarter of the XXI century as a *transitional period* is characterized by intersection of principles of musicology of the past and presentiment of musicology of the future. Prototypes of music history of the future during the age of crisis is an important feature of the transitional period. Feeling and reproducing these prototypes in musicological mind of today gives a possibility to receive integral conception of musicology of the future.

Making the principle of historicism universally important is typological feature of the transitional period: it is “a mission impossible” to create the conception of national history of music of the future without it.

Historicism should cover the whole structure of Ukrainian musicology (historical, theoretical, performing) in order to produce a single strategy of future science about music. So, *historicism* is especially important in world picture creation and it should be fixed in the history of Ukrainian music of the future. Unlimited potential and efficiency of this philosophically scientific principle makes reconsideration of the past, as a precondition for *prototype creation, a paradigm of Ukrainian musicology of the future* possible. However, it is history of music as not only analytical but also ideological science, that should remain the most actual sphere of historicism principal existence.

The victory of Ukraine in the last battle of the Light and darkness, restoration of the unity of its territory and bringing peace is initial point as to looking into the future in the system of historical musicology.

The look into the future of the history of Ukrainian music based on the knowledge about the victory of the Light relies on methodological principles of studying the culture building process. The look into the future as an objective feature of modern historicism is possible due to the usage of *the method of prognostication* in order to work out scientific hypotheses about making a conception of national music art and strategy of future music science development. *Extrapolation* (transportation of tendencies, characteristic for past and future states of music science, to the future, taking into account possible influence of political factors and artistic artifacts) and *modeling* (construction of future musicology model on the basis of

prior studying of modern processes and features characteristic to it) are among most acting methods of prognostication of the music science of transitional period. The method of prognostication provides the creation of a model of musicology of the future as a speculative object. It means that purpose and ways of carrying it out, its content and structural characteristics, question circle peculiar to it, should be determined. Scientific conception of the history of Ukrainian music of the future should include reconsideration of the past and estimation of its modern state, strategies and perspectives of development made on the basis of usage of methods of scientific prognostication and a hypothetical method. The rationalism of the model being worked out influences the level of probability peculiar to it.

Our epoch can be interpreted as an epoch of tragic Renaissance filled with optimism as its content is conditioned not by disappointment but by faith in victory. It is an ideal historical time for creation of the model of the history of Ukrainian music of the future. Rationally constructed model of the history of Ukrainian music of the second quarter of the XXI century should have a *Renaissance content* filled with optimism as to the future of Ukrainian musicology, revival of the State, its historical borders, flourishing of the Language, the Art, the Science.

Creation of a new conception of the history of music includes reduction of the magic of “imperial values” in musical civilization. It should be noted that Ukraine has quite strong imperial ambitions: our modern culture has inherited the cultural heritage of three empires – Austro-Hungarian, Russian, “Soviet”. Time-space crossing increases the influence of imperial traditions, gaining the power of “triple evil”.

Differential attitude to the achievements of the past should acquire methodological principles exactly in the history of Ukrainian music of the transitional period. Returning of the gains of Ukrainian art culture and the geniuses who were appropriated, denigrated, down-trodden, “crucified” by the enemy, forced to serve to a “strange” culture and deprived of the native culture – is especially important. So, “the battle for the past” is a prerequisite to creation of the model of Ukrainian musicology of the future, and, surely, to the “battle for the future”.

Creation of the model of history of Ukrainian music includes not only development of the fundamental science, but also improvement of educational process. Educational process, which appears in the atmosphere of reform of higher education in the country, appears as representation of all characteristics of crisis period, and it is an important component of the process of creation of future Ukrainian musicology model.

Making an image of the history of Ukrainian music of the future requires working out the ways of integration to the European context, creation of a single cultural system.

A predicted *image of the world of Ukrainian musicology of the future* is based on scientific prognostication as a feature of new historical thinking; analysis of achievements and mistakes of the past; prognostication of ways of crisis overcoming; formation of the content of the science about music based on the hypothetic method does not have signs of science fiction and appears as a *Futurum realia*.